傣族历史文化进程壁画长卷

Tai Kingdoms

From Chinese and Tai Records

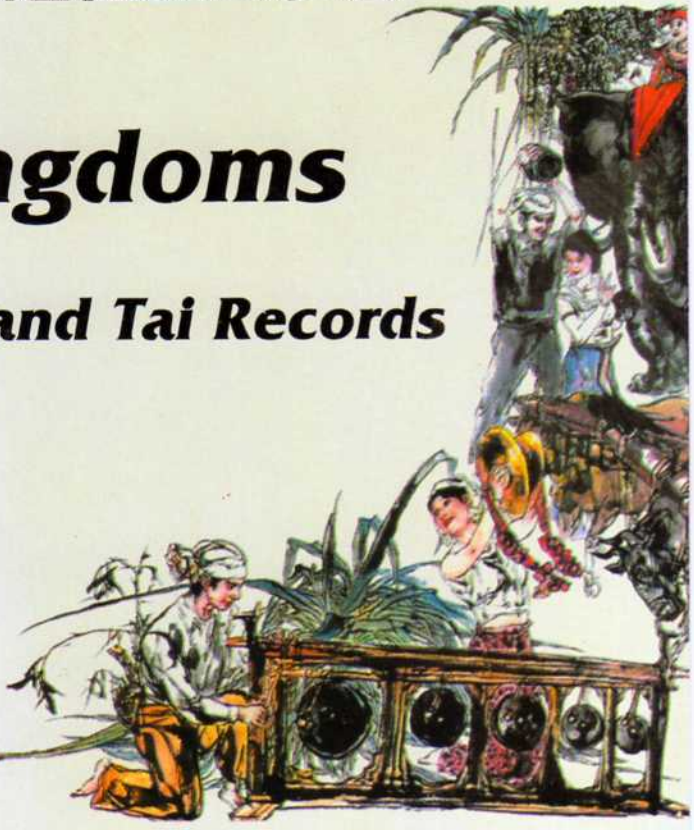

四季歌——夏

铓锣声起孔雀舞，清泉飞洒寄祝福；
吉祥如意幸福水，傣乡处处如画图。

(လူ့တၢင်းႁူ့ ၸွႆႈတၢလိဵင်းတိူဝ်း ပၢၼ်ၼွံ ပၢၼ်ၼေႃး သေၵမ်း။
ၶိၼ်းတေႃး သိူဝ့်တွၼ်းၵၼ်၊ မိင်ႇၵၼ်၊ ၸႃႇၵႃႇၼၸႄးလွၼ်းၵၼ်သေ
ၸွႆႈပိၼ်ၵၢၼ်ၵူႇသူဝ်ႇလူ့တၢၼ်းတၢင်းႁူ့တၢင်းမေႃသေၵမ်း။)

前　言

龚能政

傣族是一个有着悠久历史和灿烂文化的民族。在长期的历史发展中，积累了丰富而辉煌的物质文明和文化遗产，是一个“水的民族”和最早的“稻作民族”。有文字记载，傣族很早就在伊洛瓦底江、萨尔温江、勐卯江等流域建都和生活繁衍。历史上傣族曾经建立过达光王国、果占壁王国，实行过土司制。解放后，在中国共产党的领导下，傣族与各族人民一起共同繁荣，共同保卫边疆，共同建设美好家园。

《傣族历史文化进程壁画长卷》以图文并茂的形式表现傣族古代历史上的达光王国、果占壁王国及土司制的社会风貌，生动反映傣族历史的发展进程及其科学文化、文学艺术、自然风光、宗教信仰、风俗民情等，为我们展示了傣族的文明历史和具有地域特色的民族文化。

[illegible]

[illegible] 500 [illegible]

[illegible]

(1) ၵၢပ်ႈၵျေႃးမ်းတႃႈၵွင် (ၸၼ,ႁွင်ႇ ၵျူၼ်ႈသိင်,ၵူဝ်ႈ)

ပိုၼ်းၵျေႃးမ်းတႃႈၵွင်၊ မ်ိင်,ပိၼ်သွင်ၵၢပ်ႈ။ (တႃႈၵွင်၊ ပူးၵမ်,)။ ဝဵင်းတႃႈၵွင် ယူ,တွၼ်းၵၢင်ၼမ့်ၵဵဝ်၊ မီးၸေႃ,ႁွင်, မၢၼ်းတလေး 127 လၵ်း။ (100 BC- AD 850)။ ၵၢပ်ႈၵျေႃးမ်းၼၼ့် ၵၢဝ်လၢင့်မျႈထိူၼ်,ၵႆႈထႆၼျႈ။ လိမ်မိူဝ်ႈၵွၼ်ၼျႈ ၵၢပ်ႈတိုဝ်းၸိူင်ႈမၢၵ်,ႁိၼ်ၼၼ့် တႆး ပေႃးမီး လဝ်ႈဝၢၼ်ႈ လဝ်ႈမိူင်းၸွႆ့မၼ်းယဝ်ႈ။

မၢၼ်းတလေး 127 လၵ်း။ (100 BC- AD 850)။ ၵၢပ်ႈၵျေႃးမ်းၼၼ့် ၵၢဝ်လၢင့်မျႈထိူၼ်,ၵႆႈထႆၼျႈ။ လိမ်မိူဝ်ႈၵွၼ်ၼျႈ ၵၢပ်ႈတိုဝ်းၸိူင်ႈမၢၵ်,ႁိၼ်ၼၼ့် တႆး ပေႃးမီး လဝ်ႈဝၢၼ်ႈ လဝ်ႈမိူင်းၸွႆ့မၼ်းယဝ်ႈ။

[illegible]

[illegible]

[illegible]

达光王国（汉代时称"乘象国"）

在新石器时代以前傣民族就在南鸠江、萨尔温江、勐卯江等流域繁衍生息，在各地区都出现了许多小王国和召勐王（傣语，意为坝主）。最早是公元前850年前出现了最大的国王"莽纪拉扎"大王，并在南鸠江流域建立了王城，命名为"允罕萨"（傣语，是国运美好吉祥之意）。不久迁移至江边的渡口新建王城，命名为"达碧"（傣语，意为竹筏码头），后又以渡口旁酷似鼓的山丘而改为"达光"（傣语"光"是鼓之意），并以此为国名而称"达光王国"。

达光王国分两个朝代，即达光王朝和补甘姆王朝，建于公元前800余年前，京都建于南鸠江（伊洛瓦底江）的中上游（今缅甸的八莫至曼德勒之间）。该王国是人类最早利用大象为生产、生活、战争、运输等服务的一个王国，也是从事水稻耕作最早的一个民族。在民间和王朝中，养象、驯象、象耕、象运输、象战等都已很普遍，因此历史上称其为"乘象国"。

(1) TA KONG DYNASTY (CHURN SHENG KUO)

Ta Kong dynasty was devided into two. Ta kong old city was situated by Nam kio and 127 miles north of Mandalay. During this dynasty (100 BC - AD 850) elephants were being used to plaugh and in war time. Before the stone - age, Tai already had kings ruling system.

ၵူၼ်းတႃႈၵွင် ၵႂႃႇလူဝ်ႈယၢင်ႈ

လွမ်းဆင်ႇပိုၼ်းႁေႃၵွင်ႉၸၢဝ်ႇ, ၵေႃႇတီႇပိုၼ်းၵျီႇ–ၼွၵ်ႈလီၼ်လိၼ်မိူင်းၸၢဝ်ႇ,ၼႆႉ မီးမိူင်း သၢၼ်းၵူဝ်း (မိူင်းတႆး)။ မိူဝ်ႈ AD-97,120, 131 ၸဝ်ႈႁေႃၸမ်းတႃႈၵွင် ၼွင်ႉလိုဝ်ႈ ယူင်းယဝ်ႈတဵဝ်ႇ, ၼၼ်ႉ သူင်ႇ ၽူင်မူႇၵူၼ်း ၵႂႃႇၸၼတၢင်းၵတ်ႉ တီႈႁေႃၵွင်ႉၸၢဝ်ႇ, လိူဝ်ႈ လဵဝ်ႉၵူး၊ ဝဵင်းလူဝ်ႈယၢင်ႈ။ ၵွင်ႉၸၢဝ်ႇပၼ်တႃႈၸုမ် "ႁၢၼ်ႇတႃႇတူးဝူလၢဝ်ႇ" ၼွႆႈၸဝ်ႈယူင်းယဝ်ႈ တဵဝ်ႇ။

[illegible]

[illegible]

洛阳献艺

达光王国随着疆土的扩展，生产的发展，人民的富裕，文化艺术得到极大繁荣。为寻求同汉王朝加强友好关系并成为汉朝的属国，在公元20~97年间，当时的雍由调国王组织庞大的文化代表团千里跋涉，三次到中原的洛阳"献乐及幻人"，在东汉王宫演出时有汉安帝刘祜和罗使者等观看。因献艺的高技和归朝的诚心，当场刘祜自言："我海西人，海西即大秦也。"后刘祜封雍由调为"汉大都尉"，从此达光王国就纳入全国统一的郡县。

Ta Kong to Lo Yang

According to Chinese Royal Record (Kaw- Ti - Pun- Kyi), outside Chinese border, there was a San Kuo (Tai Country). King Yong Yeo Teo of Ta Kong sent cultural group and embassador to pay courtesy call to Chinese King (Leo Ku) at Lo Yang Capital, 3 times (AD - 97, 120, 131). They presented shows and gifts, the king also rewarded gifts and official seal (kan-tar-towai).

တႃႇၵွင်–ပူးၵမ်ႇ

မိူဝ်ႈ AD-233 (ပီတႆး 327) ၊ ယၢင်း (မိူင်းယၢင်း?) ၶဝ်ႈယႃႉ၊ ၵဝ်း၊ လုတ်ႉ၊ လူမ်ႉ မိူင်းတႃႇၵွင်။ ၶၢဝ်းၼၼ်ႉ ၸုမ်ႇႁေႃၶမ်း ပီၼ် လဵဝ်ႈသၢၼ်ႇမူႉတႃႉ။ မၼ်းလဵဝ်ႈ ဝႆႉၸုမ်ႇၵွၼ်ႇတီႈတႃႇၵွင်သေ၊ တူဝ်မၼ်းလဵဝ်ႈ ၶၢႆႉတင်ႈမိူင်းမႂ်ႇ တီႈ ပူးၵမ်ႇ (ၵမ်ႇပေႃးၵႆတႃႇၵွင်၊ ဝၢႆးလင် မၢၼ်းၶဝ်ၽေႃႉႁွင်ႉ ဢၺႃႉပူးၵမ်ႇ)။ ၵပ်ႉၸုမ်ႇတႃႇၵွင် မီးသိုပ်ႇတီႈပူးၵမ်ႇယဝ်ႉ။

[illegible]

[illegible]

补甘姆王朝

补甘姆王朝建立于公元233年（傣历三二七年）。当时骠国（傣族称他们为“养”）不断向北扩张，侵扰补甘姆（今缅甸的蒲甘）以南的傣族地区。达光王朝的尚穆达王为抵御外来侵扰决定将王城迁至补甘姆，并建立了补甘姆王朝，国号为“补甘姆”，长期抗击骠国人的侵扰。

Ta Kong and Pu - Kam

In AD 233 (Tai era 327), Yang (Mong Yang) invaded and destroyed Ta Kong. The King (San- Mu-da) left one prince at Ta- Kong and built a new city at Pu - Kam (Not far from Ta- Kong, Burmese called it A- nyar Pu Kam). Ta Kong Dynasty continued at Pu kam.

တႆးပိၼ်ႈလၢဝ်းပုတ်ႉထႃႇ

တီႈဝဵင်းပူးၵမ်ႇ, မိူဝ်ႈ AD-565 လဝ်ႈၸဝ်ႈၸမ်း ပိၼ်လဝ်ႈသၢၼ်ႇ,လေ,လူဝ်းမွၼ်း ၶၢၵ်ႈၶဝ်ၶေႇမေႇ,ၵွၼ်ႈမိူင်းတႆး။ ပွင်ၽိူင်ႈၶတ,ပိင်း၊ ၶူးၺႃး ၶၢၵ်ႈၶေး။ ယူၵ်ႈသူဝ်,ယုမ်,ယမ်ၵမ်လွမ်း ပုတ်ႉထႃႇၽေႃ,သႃ,။ တင်ႈၸဝ်ႈၽီလဝ်ႈမိူင်း။ ယႃ,ႁႂ်ႈ လၵ်ႉလွမ်ၵိမ်ႈႁူပ်ႉၵၼ်၊ ႁႂ်ႈၶွတ်,ၽၼ်ႈပၼ်ႈ ပိၼ်ၽႃင်းလီဝ်၊ ႁႂ်ႈၶႁွၶတ်းၵူၼ်းၶိၼ်။ (ပူးၵမ်,မီးၵႃမ်းတၢင်းၵွင်)။

[illegible]

[illegible] 500 [illegible]

尚列佐满大王

公元5世纪初尚穆达之后代尚列佐满大王雄才大略，带领着补甘姆的军民沿南鸠江南下，砍伐原始森林，开垦田地，制定法规，从而建立起一个很大的城镇，并提倡信奉佛教，安顿人民，以作为防御控制南方骠人的据点。同时又大力提倡神灵庇佑，规定年年祭祀以祈求庇护。公元565年，尚列佐满大王决心以法治国，制定了有关严禁偷盗、农田水利开垦等的一系列法规。从此，社会秩序逐步好转，形成傣家人“路不拾遗，门不闭户”的良好风气。后因与骠人的战争连年不断，整个傣族地区的中心逐步移至北部的勐卯江流域，从而又建立了果占壁王国（傣语称“勐卯弄”）。

Tai Buddhists (AD - 565)

In the Ta Kong Capital Pu-kam, AD 565, the King was San-Lay-So Mon. He expanded his boundary and paddy fields. He made rules and systems for his people. He and his people converted to Buddhism; to adhere to five precepts, no one shall steal. He built spiritual guardian shrine in the forest. His people must unite and be prepared for enemy. (Pu Kam is near Ta Kong).

ဢဝ်ၽီႇရႃႇၸႃႇ (AD-850)

မိူဝ်ႈ AD-850 ၵေႃၸမ်းသုမ်းသိုၵ်းမိူင်းၵလႃး ႁွင်ႉလိုဝ်ႈဝႃႈ ဢဝ်ၽီႇရႃႇၸႃႇ လိုင်းၶဝ်ႈတႃႈၵွင်မႃး၊ မႃးယူႇၵိမ်း ၼမ့်ၵဵဝ်၊ တင်ႈဝဵင်းမႂ်ႇ ႁွင်ႉဝႃႈ ဝဵင်းႁွင်းသႃ (ႁၢင်းသႃႇ)။ ဝႆႈမႃး ၶႂ်ႈထိုင် တႃႉပေႈ။ ဝႆႈလင် ၶုၼ်ၵွၼ်ႇတၢႆးတႃႈၵွင် ယၢင်ႇပၼ်ႁူဝ်ႇဝဵင်းလွၼ်း။ ၶုၼ်ဢဝ်ၽီႇရႃႇၸႃႇ ၶိုၼ်ႈၵိတ်းၶုၼ်လူင်တႃႈၵွင်။ ၶုၼ်တႃႈၵွင် ယၢင်ႇယႂ်ႇၵူႇဝဵင်းလွၼ်း။ ၶုၼ်ၵလႃး ပႃးမႃး မေႃယႃ၊ မေႃၵႃႇလႃး၊ မေႃတႅမ်ႈ၊ မေႃၾွင်ႉ၊ မေႃတိၼ်၊ မေႃမိူဝ်း တင်းၼမ်ၼႃႈ မီးၼႄႈမီးတႃ။ တႆးၶဝ်ႈ လူးၶဝ်တင်းၼမ်။

[illegible]

象战

霸主们为了争割领土和对劳动人民进行控制，不断发动区域性的战争，而战争的胜败又决定于手中所掌握的武器。傣族将驯化的大象作为战争的武器，在石器时代可算是最先进的武器了。果占璧时期思氏王朝也是凭借战象这一有力的武器而开辟了辽阔的疆土。其地域以勐卯为中心向东延伸至红河西岸，向西延伸至布拉马普特拉河谷（今印度的阿萨姆邦），向北至勐熙（今昆明），向南至泰国的清迈、缅甸的东技等。在摩沙勒战役、麓川战役中，象战都显示出了巨大的威力。

Abi Raja (AD. 850)

Indian King Abi Raja, lost war in northern India, came to Tai country Ta Kong (Drum Ferry), in AD - 850. They stationed near Nam Kio (Irrawaddy), named their place as Hong-Sa. They were not attacked. Later they moved to Ta-Pay. Since they were culturally more enriched, they had artists, painters, dancers, astrologers, traditional medine men, and Brahmans; so local people went to join them. Urged by his people, Indian king moved to Ta Kong. Tai prince from Ta Kong moved to Viang Chon new city and Abi Raja proclaimed himself as king of Ta Kong.

(2) မိူင်းမၢဝ်းလူင်ၵူဝ်းလမ်ႇပီႈ

ၼႂ်းလူဝ်ႈ AD-567-1448 (ပီတႆး 661-1542)၊ ၶုၼ်လူး၊ ၶုၼ်လၢႆး သွင်လၵ်ႉပီႈၼွင်ႉ ၵၢဝ်မိူင်းမၢဝ်း (ပၢင်ႇပိင်းၵိမ်းၼမ့်မၢဝ်း) တင်ႈပဵၼ်ဝဵင်းမိူင်း။ ၵူမ်ႇငမ်းပူၼ်ႉ ၼမ့်ၶူင်း၊ ၼမ့်ဢိဝ် တေႃႇႁွတ်ႈ ၸဵင်းတုင်၊ ၸဵင်းသႅၼ်၊ ၸဵင်းမႆႇ။ ထိုင်မႃးပၢၼ်လၵ်ႉၵူးတိင်ႇ ၵူမ်ႇလႆႈ တိူဝ်းထႅင်ႈ ၼမ့်ၶမႈၶွင်ႈၵူဝ်ႈ၊ ၼမ့်ပရမ်ႇမႃႇပုတ်ႉတရႃႉ။ ပဵၼ်ၸၢဝ်းတႆး ၵူဝ်ႈၵူင်း၊ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ၊ ဝၢၼ်ႈမိူင်းမၢၵ်ႈမီး၊ သမ့်ၵိူင်းယႂ်ႇသေပိူၼ်ႈယဝ်ႈ။

ᥛᥫᥒᥰ ᥛᥣᥝᥰ ᥘᥨᥒᥴ ᥑᥨᥝᥰ ᥔᥣᥛᥲ ᥙᥤᥱ

[illegible]

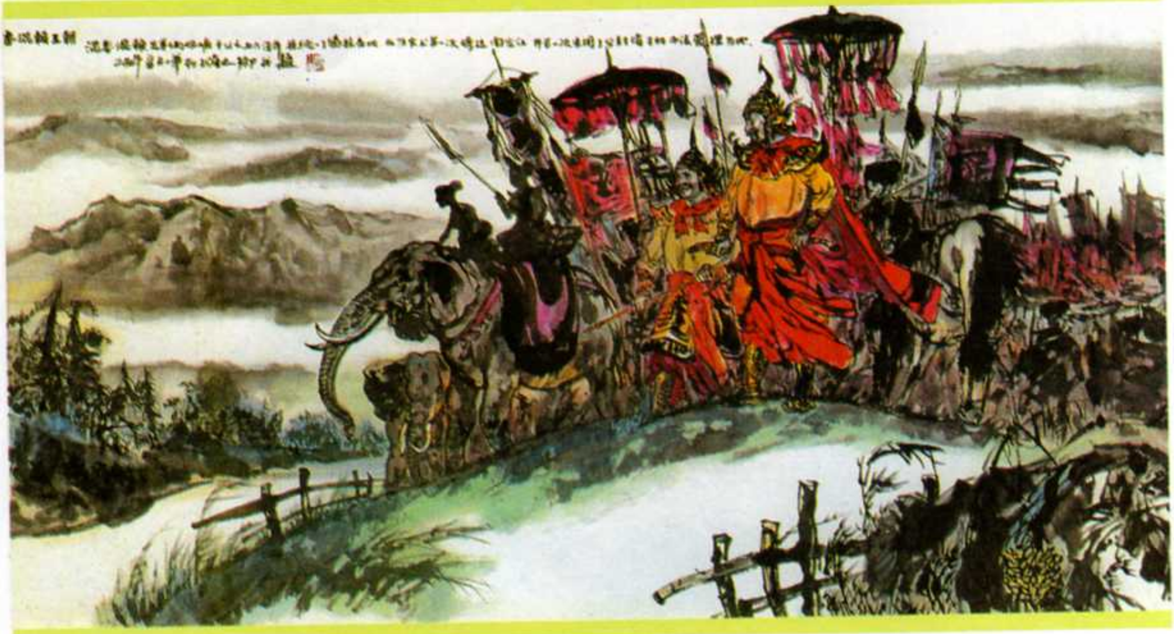

果占璧王国（勐卯弄）

混鲁混赖王朝

果占璧王国经历了混鲁混赖、混等、雅鲁和思氏四个王朝。建立于公元567～1448年间（傣历六六一至一五四二年间），王城一直建立在勐卯江河谷平原。它的强盛是依靠混鲁、混赖两兄弟的开疆拓土精神，迅速统一了怒江、萨尔温江等一带的傣族地区，进而征服了东南的景洪、景东、景线、景迈等，从而替代了达光而建成更为强大和统一的傣族政权。到了召武定年代，又进一步统一了今临沧、普洱一带的"勒宏"地区。特别是思汉法时代，则更向东扩展至红河西岸，向西扩展至布拉马普特拉河谷，是傣族历史上最为辉煌、疆土最大的时代，成为傣族社会进步、经济发展的最好时期。

混鲁、混赖兄弟俩始崛于公元567年，在历史上第一次跨过南宏江（怒江和萨尔温江）统一了东南的傣族地区，也是第一次采用了分封诸子的办法管辖傣族各地。混鲁、混赖兄弟俩分开管理天下。传说混鲁是一个非常神奇的人，耳廓肥大下垂及肩，身材魁梧，额圆似满月，臂长过膝，寿命特长，整整活了3个世人的时间。他有一百多个儿子，一千多个孙子，一万多个重孙。他将儿孙们分封到各地当"召胜"、"召勐"。他的儿孙遍布天下八方的16个大勐、2 000多个小勐和岛屿。傣族历史上称其为"鲁赖王族"。

(2) Mong Mao Long Kaw Sam Pyi

Khun Lu, Khun Lai dynasty AD 567 - 1448 (Tai era 661-1542), the two brothers started to build Mong Mao Empire. Capital Mong Mao was in the Shweli river valley. They fought and expanded their country to Salween, Irrawaddy, Keng Tung, Keng Sen, Chiang Mai, when Sao Oo Ting became King, he further expanded to Hong Ho, and Bramaputra basin. This Tai Empire was one of the biggest and strongest.

ၶုၼ်လူး ၶုၼ်လႆး ၶႂၢႆႈလီၼ်တိူင်း

ယူ့မိူင်းမၢဝ်း တင်ႈတိူင်းသေ မီးၸႃႈဝၢၼ်ႈႁူၼ်းမိူင်း မိုၼ်ႇသိၼ်ၶိူၼ်း။ ပွႆႇသိုၵ်းတိုၵ်းလိင်း၊ ပေႃးလႆႈယဝ့်တီႈၼႆႉ ပွႆႇၸွႆႈလုၵ်ႈလၢႆး ႁူႉငမ်းႁွၼ်းၼိုင်ႈၵေႃႇ။ မီးႁႃမ်းမၵ်းတၢၼ်ႇၸွႆႈၶဝ် ၼၢင်းၼိုင်ႈပီ ၸွႆႈမျႃးသၢၵ်ႈပၼ်ၶိူင်ႈၶွင် ငဝ်ႈလေႃးဝဵင်းလူင် မိူင်းမၢဝ်း ၼိုင်ႈပွၵ်ႈ ဝႃႈၼႆ။

[illegible]

[illegible]

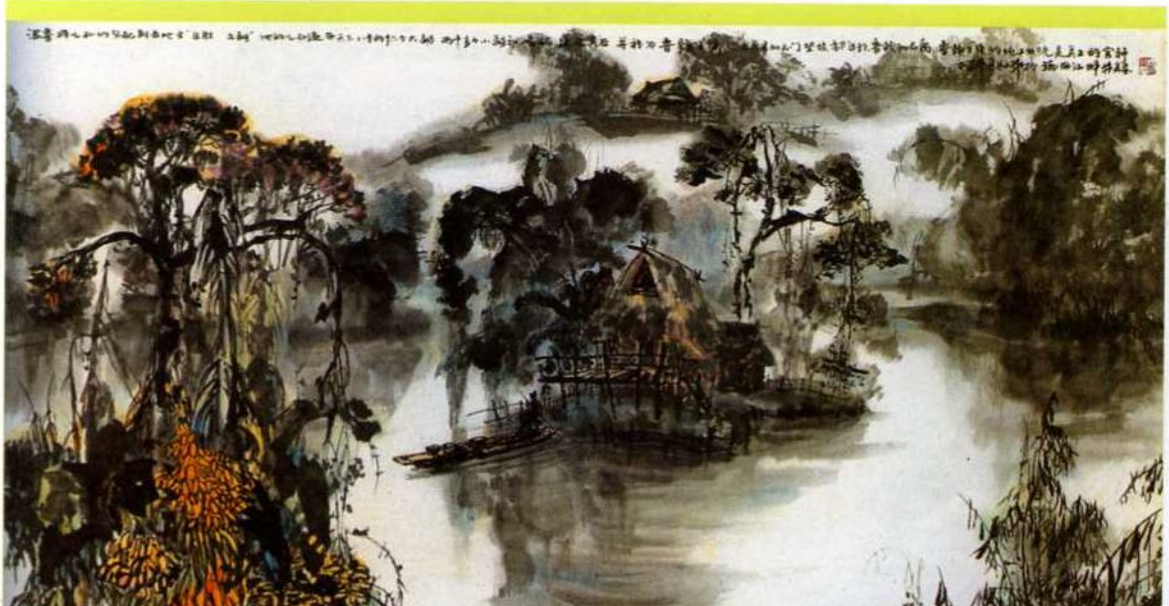

混鲁、混赖国王扩疆

混鲁、混赖在勐卯建国，国号为“果占璧”，称为“勐卯果占璧”。混鲁、混赖成为勐卯果占璧国王后，经过努力，王族兴旺发达，已拥有了数万户“哈”（奴隶），于是便开始征讨其他傣族地区。他们每征服一地就分封一个儿子前去直接管理，并规定每年要向勐卯大城（京都）缴纳贡赋。

Khun Lu, Khun Lai Expansion

There were population and economic growth in Mong Mao. Expansion also went on, conquered land being administered by one of their sons. They must pay tribute to the parent Capital once a year.

ဝၢၼ်ႈမိူင်း ၵၢၼ်ၶုၼ်လူး ၶုၼ်လႆး ၶဝ် ငမ်းၵွၼ်း

လုၵ်ႈၸၢႆးလူင်–ၶုၼ်လူင် ငမ်းၵွၼ်း တႃႈၵွင်။ ၶုၼ်ၾႃႉ ငမ်းၵွၼ်း မိူင်းယၢင်း၊ မိူင်းမူဝ်ႇ၊ ၸိုင်ႈပီ မႃးသၢၵ်ႈမႃႉ။ ၶုၼ်ဢူ ငမ်းၵွၼ်း လမ်ပၢင်း၊ ၸဵင်းသႅၼ်၊ ၸိုင်ႈပီ မႃးသၢၵ်ႈၸၢင်ႉ။ ၶုၼ်ၶိူဝ်ဝၢႆႇၾႃႉ ငမ်းၵွၼ်း မိူင်းယေႃ၊ ၸိုင်ႈပီ မႃးသၢၵ်ႈၶမ်း။ ၶုၼ်လႃႈ ငမ်းၵွၼ်း ဝဵင်းၸႃႈလဵင်ႇ၊ ၸိုင်ႈပီ မႃးသၢၵ်ႈၼူၵ်ႉၵႃႈၼမ်ႉ။ ၶုၼ်ၸႃႈ ငမ်းၵွၼ်း ဢႃႇဝႃႇ၊ မႃးသၢၵ်ႈ သႅင်။ ၶုၼ်သူႉ ငမ်းၵွၼ်းမိူင်းယူႇ။

[illegible]

[illegible]

混鲁和混赖之子所管辖的地方

混鲁、混赖二王前后分封出去的儿子和所应缴纳的贡赋：混弄，管理南鸠江（伊洛瓦底江）畔的达光；混法，管理南鸠江以内的勐养、勐莫，岁贡马；混乌，管理南宏江（怒江）以东的南奔、景线（今泰国北部），岁贡象；混格维法，管理景栋以北的勐荣（今缅甸掸邦东部），岁贡黄金；混拉，管理伽列城，岁贡名“请卡蕴”的水赋；混查，管理阿瓦（今缅甸曼德勒），岁贡宝石；混素，管理乌育河附近的勐荣。

Countries under Mong Mao Long umbrella

Khun Lu's eldest son, Khun Long governed Ta-Kong. Khun Fa governed Mong Yang, and Mong Mo, gave horses as tribute. Khun U governed Lampung, Chiang Sen, gave elephants. Khun Khur Wai Fa, governed Mong Yaw, gave gold. Khun La governed Zar Leang, gave rare water fowls. Khun Tsa, governed Ava gave ruby. Khun Su governed Mong Yu.

ၵၢပ်ႈၸုၼ်တိူင်း

ယူႇၼႂ်းၵၢပ်ႈပၢၼ်မိူင်းမၢဝ်း ႁူဝ်းလမ်ႇပီႇၼၼ်ႉ ၵၢပ်ႈၸုၼ်တိူင်း ပဵၼ်ၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈဝႆႉ။ ၸုၼ်လူင်မိူင်းလၢၼ်ႉၸဝ်ႈ မႄႈၵမ်ႉထွႆႈမၼ်း။ ၸုၼ် တိူင်းၸဵတ်းၸုၼ်ၵျေႃၸမ်းမိူင်းမၢဝ်း လႆႈ 72 ပီ၊ ၵၢႆႇယူႉ 88 ပီ သိင်ႈၵၢမ်ႇ။ သိၼ်ႈတၢင်းႁူႇလီမႃးၸွတ်ႈ။ လွင်ႈၵႃႉၶၢႆ တိူင်းမုဝ်ႈ ၶလႃႉ တၢင်ႇ ႁုၼ်၊ တၢင်ႇတိူင်းၵၢႆး၊ ပဵၼ်လီမေႇၸူၵ်ႈ ႁိူင်းထူး။

[illegible]

[illegible]

混等王朝

混等王朝是傣族在勐卯建立的第二个果占璧王朝，它是在南诏地方政权的扶持下建立起来的，也是大傣地区的第四个统一政权。混等为王72年，享年88岁。他为王期间，社会秩序安定，道路交通安全畅通，从而促进了我国古西南丝路的繁荣兴旺，同时还加强了与附近各民族之间的经济文化交流。

Khun Duang

Within Mong Mao Long dynasty, Khun Duang was an important king. Nan Chao King helped him built his country Mong Mao. He was king for 72 years, died at the age of 88. There were developments in trade with neighbours, travelling was smooth, people had peace of mind.

သိူဝ်ႈပိူၼ်းၶုၼ်တိူင်း

ၼႂ်းဝၢၼ်ႈလေႊတွင်ႈ၊ မိူင်းမၢဝ်း၊ လုၵ်ႈလႅၢႆးတႅၢႆးၶွၼ်းဢိုင်ႈ လိုဝ်ႈၵၢႆႈ။ ယိူဝ်ႉမႄးတၢင်းဢၢင်းဢၵျႄး၊ ၵူဝ်ႉပိင်းၵၼ်၊ ပိၼ်ၶွၼ်း။ မိူဝ်ႈ AD-730 ပီၼၼ်ႉ မီးလုၵ်ႈလႅၢႆးမႄးၵျေႉဢိုင်ႈ၊ ၸိုႈလိုဝ်ႈ ၶုၼ်တိူင်း ၼႆယဝ်ႈ။

混等身世

公元730年，勐卯姐东村的一户农家生下一个儿子叫小艾。小艾长大后在村旁的等晃大龙潭放牛，与龙王公主相爱，后生下一个儿子，名叫“混等”。

Khum Duang Story

In Mong Mao, at Zay Tong Village, there was a Son in one family; his name was Ai. They lived near river, so Ai was married to a Nagar princess. In AD - 730 they got a son and named him Khun- Duang.

ၶုၼ်တိူင်း ယၢမ်းမိူဝ်ႈလဵၵ်ႉ

လဵၼ်ႈလွမ်းၼမ်ႉမၼ်း၊ လဵၼ်ႈႁိမ်းၼမ့်ႁိမ်းၼွင်။ ၽိုၵ်းႁဵၼ်းၸိၼ်ႈ၊ ႁဵၼ်းၵႃႈ လၢႆးတိၼ်လၢႆးမိုဝ်း။ တွင်ႈထၢမ် လွင်ႈၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမူးမိူင်း။ မီးလွၵ်ႇၸႂ်ႈႁူ,တွၼ်ႈမႃးသိူဝ်။ မီးႁၢင်ႈၽၢင်လဝ်ႈလွမ်။

[illegible]

[illegible]

混等童年时代

混等随着年岁的增长，经常在母亲生活的等晃龙潭玩耍，学习武艺，思索治理国家的方法，向往美好的未来。他经常独来独往，显出他王者的风范。

Young Khun Duang

Grew up with his Nagar mother, very fond of water. He learned arts, songs and dances, he studied martial arts and practiced accordingly. He was eager to visit places. His mother taught him, arts of governing. A very handsome young man.

စုၼ်တိူင်းလႆႈၼၢင်း

စုၼ်တိူင်းယႂ်ႇလႆႈ 16 ပီ၊ မိၼ်ႈမိူဝ်ႈ စုၼ်လူင်မိူင်းလၢၼ်ႉလဝ်ႈ လိူၵ်ႈ၊ လၢမ်း လုၵ်ႈစူလ်ာလဝ်ႈ။ လဝ်ႈလုၵ်ႈယိင်း ၼင်ႈယူႇတီႈ ၵုၼ်လီဝ်၊ ၶႃႈလီဝ် ၼမ်ႉႁွပ်ႈဝႆႉ။ ပေႃးဝႃႈ ၽူႈလႂ် ၵၢမ်ႇလွႆႉၶိူဝ်းပေႃးသင်သေ ၽိုဝ်လႆႈတီႈၼၢင်းလိုင် တေႁပ်ႉ ပၼ်စူလ်ာလဝ်ႈ ဝႃႈၼႆ။ စုၼ်တိူင်း ၵွပ်ႈမီး ၼမေႈၼၵႃးလွႆႈထိမ်ၸလႈ တႆႇၶိုဝ်ၽိဝ်ၼမ်ႉသေ ထိုင်ႁေႃႇၵွၼ်းၼၢင်းသဝ်းၼၼ်ႉ လႆႈယဝ်ႈ။ ၼၢင်းၵေႃႈ လူမ်းႁၵ်ႉၸလႈ စုၼ်တိူင်းလႆႈၼၢင်းယဝ်ႈ။

[illegible]

[illegible]

混等应亲

混等长到16岁时，等贺相皇帝（南诏王）在皇城外的大海（今大理洱海）边为公主巴帕拉蒂招亲。他把公主安置在海心岛的宫殿中，提出不分民族，不分官民，只要不使用桥梁船筏等而进入海心岛宫殿的第一个人，就可以招赘为驸马。无数王子和能干的青年人都聚到大海边，可是谁也没有办法进到海心岛宫殿。这时，混等闻讯前往，在龙母的帮助下，众目睽睽中轻轻地踏着水面进入海心岛宫殿。公主一见倾心，混等被等贺相皇帝招为东床驸马。

Khun Duang Married to princess

Nan Chao King had a beautiful princess, the King wanted her to have an able person, so he built a palace on an island for her. He who could get to her without using boat shall have her hand in marriage. Since the island is too far, nobody could swim across. Khun Duang arrived at the palace with his Nagar mother's help. The princess was also very fond of him.

ၶုၼ်တိူင်းၶိုၼ်ႈပဵၼ်ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်းမိူင်းမၢဝ်း

မိူဝ်ႈ AD-762 (ပီတႆး 856)၊ ၶုၼ်လူင်မိူင်းလၢၼ်ႉၸဝ်ႈမိူင်းတႆး ႁပ်ႉၶူင်းၶိူဝ်းၶုၼ်တိူင်း (လုၵ်ႈၶူၺ်ၸဝ်ႈ) ပဵၼ်ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းမိူင်းမၢဝ်းသေယဝ်ႉ။ ၶုၼ်လူင်မိူင်းလၢၼ်ႉၸဝ်ႈ ပွႆႇၵူၼ်းမႃး ၶွႆးလွႆးႁေႃ,ႁၢင်ႈႁေႃ, ႁေႃမိူင်းမၢဝ်းၶတႃႇယဝ်ႉ။ ဝၢႆးၼႆႉ ၶုၼ်တိူင်းၶၢႆႈမိူင်း လႆႈပႃး ၸၢႆၶူင်း၊ ၵဵင်းတုင်၊ ၵဵင်းမႆႇ၊ မိူင်းလၢဝ်း၊ မိူင်းယူၼ်းလၢၼ်ႉပွတ်းၶွင်ႇ, လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

[illegible]

[illegible] 762 [illegible] ([illegible] 856 [illegible]), [illegible]

等贺相皇帝封授混等为勐卯王

公元762年（傣历八五六年）等贺相皇帝封授混等为勐卯王，令其管理整个傣族地区。

Khun Duang King of Mong Mao

Nan Chao King, honoured Khun Duang (his Son- in-law) to be King of Mong Mao, in AD - 762. Nan Chao King did send mary people to help build his palace and country. Khun Duang could expand his country to eastern Salween, Keng Tung, Chiang Mai, upper part of present Lao and Vietnam. Khun Duang's Mong Mao Long was prosperous throughout.

ဝၢႆးသေ ၵၢပ်ႈပၢၼ်ၶုၼ်တူင်း ၶလ့ လုၵ်ႈလၢၼ် (AD-762-954) ၶဝ်ၸိုၵ်ႉၵၼ်၊ ၽဵၼ်းၵၼ်၊ ၶိုမ်ႈႁၢင်ႈၶိုမ်ႈႁေႃၶလႆႈ တေႃႇပေႃး ၵမ်ႇမီးလုၵ်ႈၸၢႆးၵူႊ။ လွင်ႈသမ့်မီးမႄႈ လိူတ်ႈၸၢႆး–ၼၢင်းလူး ၸိုင်ႈပိၼ်ႈႁေႃၶမ်း တီႈဝဵင်းသေႇလၢၼ် မိူဝ်ႈ AD-954 ။ လုဝ်ႈလုၵ်ႈပၢၼ်လၢၼ်ၸၢင်ႈႁေႃၶမ်း တေႃႇ AD-1330 (ပီတႆး 1048-1424) ယူႇယဝ်ႈ။

[illegible]

[illegible] 954—1330 [illegible] ([illegible] 1048—1424 [illegible]), [illegible]

雅鲁王朝

雅鲁王朝建于公元954～1330年间（傣历一〇四八至一四二四年间）。雅鲁王朝是傣族在勐卯建立的第三个统一政权，也是大傣地区第五个地方割据政权。它是在混等王朝后期重整旗鼓强大起来，王城建在今缅甸的姐南（南坎与木姐之间）。

Queen - Nang Lu

After Khun Duang's generations (762 - 954), there was chaos. Prince fought prince for power, until no prince was able to govern. There was one strong princess, had the courage to give orders to the generals. She pulled the ministers and generals together and became their Queen at Se-Lan Capital of Mong Mao Long in AD 954. Her generations governed Se-Lan till AD - 1330. (Tai era 1048 - 1424). (Sao Nang Ei Kham Leang, AD.1295-1311, Viang Nang, Se-Lan)

ၶုၼ်တူၼ်ႁွပ် ယွင်ႈ,ၶိင်ၼိင်းထႃး

လုၵ်ႈလၢႆး ၼၢင်းလူး လဝ်းတူၼ်ႁွပ် ၶိုၼ်ႈပဵၼ်လဝ်းႁေႃၶမ်းလေႊလၢၼ်ႉ။ မၢၼ်းလဝ်း ၶလႆ ၶုၼ်တပ်ႉ ၽွမ်ႉၵၼ် လီငၢမ်း။ မိူင်းမၢၼ်ႊ မႃးတိုၵ်းလေႊလၢၼ်ႉ၊ ၶဝ်ၵၢမ်ႇ,မႃးလမ်လႅ်၊ လႅ်ႈပွၵ်ႈၶိုၼ်း။ မၢၼ်းလဝ်းပွင်သၢင်ႈမေႊ မိူင်းမၢဝ်းလူင်၊ ၶူၵ်ႈမေ,လႅ်ႈမိူၼ်ၵဝ်ႇ,ယဝ်ႈ။ ႁူၼ်းတင်းလၢႆႈႁွင်ႉမၢၼ်းလဝ်း "လဝ်းၾႃႉလူင်ႁွင်းမိူင်း" ဝႃႈၼၼ်ႉ။ (AD-1024)

[illegible]

[illegible]

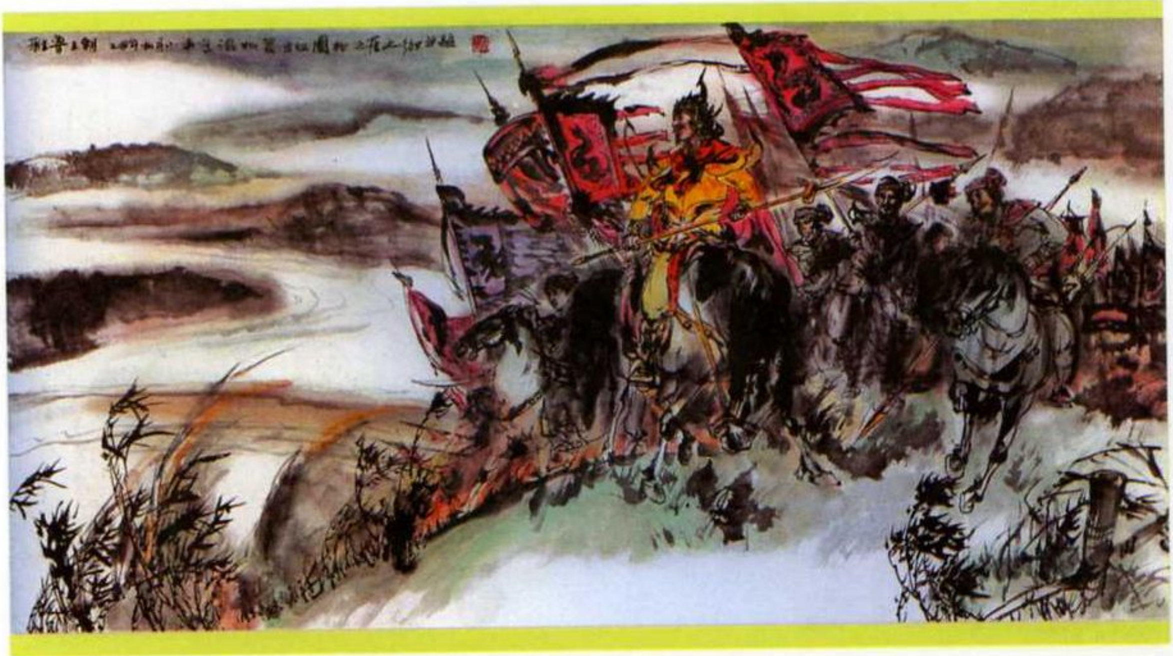

混顿贺的强大

混顿贺是雅鲁王的长子，他继承勐卯王位后，联合混岛王统一抗击缅族的扩张，并加强国内的整治和大力发展经济使国力日益增强。此时，混顿贺被尊为“召法弄宏勐”（意为“天下大王”），果占璧又恢复了昔日的强盛，而被缅人和周边的国家誉为“勐卯弄”（意为“大勐卯国”）。

Khun Ton Ho

One of Queen Nang Lu's sons by the name of Khun Ton Ho became King of Se-Land, AD. 1024. Fama army tried to take Se-Lan; but Khun Ton Ho was well united with the generals, so Fama army was defeated, many times. During his mother's time, some countries stayed away but they came back, became a united Mong Mao Long again. That was why, people called him "Sao Fa Long Hong Mong". (= Sao Hom Mong).

လဝ်ႈတူၼ်ႉႁူဝ် မီးလုၵ်ႈလၢႆး (လဝ်ႈၵေႃလၢင်း) ၸလႄႈ လုၵ်ႈယိင်း လဝ်ႈမွၼ်းလႃး။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈမီးလွင်ႈၸဝ်ႈ ၵွၵ်ႉႁူၺ်ႉမႃးၵၼ်ၸလႄႈ ၸွင်ႉၵဝ်လုၵ်ႈယိင်းပၼ် လဝ်ႈဢၢဢေႃႉရထႃႉ ႁႂ်ႈပဵၼ်ဆၢင်းမေး။ ဝႆႈလင် ဆၢင်းဆင်ႉၵၼ် ၶႃႉၵၼ်ဝႃး မၼ်းမီးၽိူဝ်ႇၼႆ လႆႈၸိုၼ်းမိူဝ်းမိူင်းမၢဝ်းလေႊလၢၼ်ႉ။ မိူဝ်ႈႁူႉၵေႃႈ မီးမူႉလိူင်ႉဆၢင်း ၸီႉလၢင်ႉႁူႉ၊ ၸီႉလၢင်ႉမိူဝ်းႁိူၼ်း။ ဆၢင်းမွၼ်းလႃး ၸတႉထၢတ်ႈသူလ်ႉလႃႉယၢၼ်ႉ။ လဝ်ႈၵေႃ-လၢင်း မႃးႁပ်ႉ၊ မၼ်းဆၢင်းပေႃးသိၼ်ႈၵၢမ်ႉ တီႈသီႉပွၵ်ႈယဝ်ႈ။ ၸုမ်သၢင်ႉသၢင်းမၼ်းဆၢင်း မီးယူႇတီႈၼၼ်ႉ။ (ၵေႃႇၵိုၵ်ႉမေႃႉႁိူဝ်ႉ)။

[illegible]

[illegible]

朗佐曼腊出嫁

召法弄宏勐混顿贺大王有一子一女，子为混果琅并继承王位，女为朗佐曼腊。大勐卯国王为搞好邻邦关系，将朗佐曼腊公主许配给缅王洛拉塔为妻。洛拉塔十分宠爱朗佐曼腊，最后引起缅王后的忌妒，便诬陷她是“劈魄鬼”。洛拉塔听信谗言，将朗佐曼腊公主驱出王宫。

Sao Mond La

Sao Ton Ho had one son called Sao Kaw Lang, and one daughter Sao Mond La. Due to previous experiences with Fama army, he would like to have good relation with Fama King. So he gave his daughter to Anurotha to be his gueen, to have good relation. Due to jealousy, she was reported to be a witch and ordered to go back. She came by her own servants and elephant. She erected one pagoda (Shwe Zar Yan) and died at Shipaw before her brother Kaw Lang arrived. Her tomb is at Shipaw.

ၵၢပ်ႈၶႄႈၸမ်း ႁိူဝ်းၶိူဝ်းသိူဝ်

ၽၢႆႇလႅင်း AD-1330-1448 လဝ်းၶႄႈၸမ်းမိူင်းမၢဝ်းလူင် (ယင်းႁွင့်ဝႃႈ ၵူဝ်းလမ်ႇပီႇယူႇ) မီး သိူဝ်ၶၢၼ်ႇၾႃႉ (တိုၵ်းသိုၵ်းၸႅၼ်း မိူင်းယူႇတၢႇသေႇ)၊ သိူဝ်ႁူမ်ႇၾႃႉ၊ သိူဝ်ၶိုၼ်ႈၾႃႉ၊ သိူဝ်ငမ်းၾႃႉ။ ဝဵင်းဝၢင်း ၸႂ်ႉပဵၼ်လၢၵ်တီႈ– ၸေႊႁႆး၊ ၸေႊလၢၼ်ႇ၊ တႃႊပူဝ်ႊ၊ ၸဵင်းလိုၼ်း လွင်းႁေႃႇၶမ်း။

[illegible]

[illegible] 1330—1448 [illegible]

思氏王朝（麓川）

思氏王朝有思汉法、思混法、思亨法、思昂法等王国，建于公元1330～1448年间（傣历一四二四至一五四二年间），分别在勐卯江流域的允姐海、姐南、勐卯城，达本（今雷允），景冷（今缅甸的勐意附近），虎尾城（今广贺罕），芒者（今缅甸木邦）等建都，国号仍然为“果占璧勐卯”。

Sur Dynasty

During AD - 1330 - 1448, Mong Mao Long, also known as, Kaw Sam Pi, had many Kings and many Capitals. Sur Kan Fa (who fought many wars); Sur Hom Fa, Sur Khurn Fa, Sur Ngarm Fa. Capitals moved from Zay Hai, Zay (Se) Lan, Ta Bo, Chiang Lun and Kong Haw Kham.

ႁွပ်ႈပိူင်ႈ ၶၢႆးသိုၵ်းတိုၵ်းတေႃးၵၢမ်ႇထၢတ်ႇ၊ လဝ်ႈသိူဝ်ၶၢၼ်ႇၾႃႉ ယူၵ်ႈသေႃႇၶႂ်ႈၵူၼ်းမိူင်းၵူႈၵေႃႉ ၶႂ်ႈၵတ်ႉၶဵၼ်ႇ ဝႆႈယဝ်ႉ။ ဢိုင်ႈပီဢိုင်ႈပွၵ်ႈ ႁဵတ်းပၢင်ၶႅၼ်ႇၶဵင်ႇၶဵၼ်ႇ။ ၽၢႆႇၽိုင်ႈၶိုင်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉယူၵ်ႈသေႃႇၶႂ်ႈမေႃ "ၵေႃႈၶႃႈ" ၼေႃႇၵၼ်။ ၶႂ်ႈၵူဝ်ယမ်ထွမ်ႇၵႃမ်းထဝ်ႈၶၢဝ်ႇ ဝႆႈယဝ်ႉ။

[illegible]

[illegible]

思汉法提倡尚武强民

在战争频繁的岁月里，思汉法提倡尚武精神，鼓励人民舞枪弄棒，练习武术，并每年举行一次操练比武，奖励勇士，以提高预备役的素质。在经济和文化方面也有很多的举措，如：在礼仪上，对长于己者必跪拜之。这些治理国民的举措推动了傣族地区文明的进步和发展。

Skills Developed

Sao Sur Kan Fa fought many wars, so he urged his countrymen to have all their skill developed, especially matial arts. He arranged yearly competitions. At the same time, culturally he asked his countrymen to be more displined and refined, to say (ka, Aw, krap) to one another, and to respect elders.

လၢႆတိူင်း ၵွမ်းတေႃ,လဝ်းသိူဝ်ၶၢၼ်,ၾႃႉ

ၼႄႈလိၼ်မိူင်းမၢဝ်းလူင် ၼိုင်ႈၵိူင်ၼိုင်ႈယႂ်ႇ,ၵႂၢင်ႈ။ ပီ AD-1331 မၼ်းလဝ်းၶႆႈၼွင်ႉလၢႆးမၼ်း လဝ်းသၢမ်လူင် ၶွတ်,သိုၵ်းတိုၵ်းတေႃး ၽေႃ,ဝၼ်းတူၵ်း။ သိုၵ်းလဝ်းသၢမ်လူင် မိူၼ်ၼင်,ၽေႃ.ၽေႃ,မႆႈ ၵူပ်ႈလႆႈလၢႆမိူင်းလၢႆတိူင်း။ ဝၢႆးမႃး တိူင်းယႂ်ႇ,တိူင်းဢွၼ်, ဢွၼ်ၵၼ်မႃးၵွမ်းတေႃ, မိူင်းမၢဝ်းလူင်။ ၶတ,ၸိမ် AD-1342 ၼၼ်ႉ ဝွင်ႇၶၶ,မိၼ်ႇသဝ်ႇ မႃးတိုၵ်း မိူင်းမၢဝ်း လၢႆပွၵ်ႈလၢႆပီ ၵၢမ်,ၶဝ်ႈလႆႈ ပၢႆႉၶိုၼ်း။

[illegible]

[illegible]

诸国向思汉法投诚

思汉法征得更多的地域和众多的百姓后，动工兴建果占璧王城。8年竣工后，他又率领大队人马巡视附近的地方。公元1310年三月初三，他命其弟思翁法（混三弄）西征。混三弄旗开得胜，势如破竹，不久就征服了7个国家，附近的几个小国家也跟着来投降。接着又以迅雷不及掩耳之势，一下子征服了勐伦和勐所大国，于是又有许多小国也来投降，四面八方都成了勐卯国直接管辖的地方。元王朝自公元1342年开始曾多次征讨麓川，但无法取得胜利。

More Countries Join Sur Kan Fa

Mong Mao Long became larger by the year. In AD - 1331, he aksed his brother, Sao Sam Long to expand to the west. Sao Sam Ta's army was like axe cut wood, conquered many lands. Later both small and big countries came to join with Mong Mao Long. From AD - 1342, Chinese army attacked Mong Mao Long many times, but were defeated.

သိူဝ်ႁူမ်ႉၾႃႉမဝ်းလဝ်ႈမဝ်းယိင်း

လႆႈၵႃပ်ႈပူၼ်ႉၵႂႃႇ၊ သိူဝ်ႁူမ်ႉၾႃႉၶၼ်ႈမိူင်း။ ႁွပ်ႈၶွတ်းလဝ်ႈ လဝ်ႈ ၸလႄႈ ၼၢင်းယိင်း၊ AD-1384 မၼ်းတင်ႈၵၢတ်ႇမႂ်ႇ။ (ငဝ်ႈဝီင်းပၢင်ၵၼ် ပၢင်ႇႁွင်းၸႂ်၊ ပၢင်ႇပုင်ႇ။ ၶူဝ်လူမ်ၶူဝ်ၾူး မီးၸၵႈ ပၢင်ႇပုင်ႇ ၸလႄႈ မူႇၵေႃး မိူဝ်ႈလိဝ်)။ ၵၢတ်ႇၼႃႈၵီင်း ၸလႄႈ ၵႆႇၶူဝ်လူမ် တၢႇၵူၼ်းၼႃႈၵီင်း၊ ၵၢတ်ႇၼႃႈလၢႆး ၸလႄႈ ၶူဝ်ၾူး တၢႇၵူၼ်း ၼႃႈလၢႆး။ မၼ်းပႂ်ႉတူလ်း ၶႃလဝ်းၼၢင်းယိင်း လိူဝ်းလဝ်ႈတႆႇၶူဝ်လူမ်ၼၼ်ႉ။ မၼ်းပဵၼ်ၸႂ်ၶမ်း ယုပ်ႉယၢပ်းၵေႃႉၼိုင်ႈၸလႆႈ ၵူၼ်းမိူင်းလုၵ်ႉမႃး ပိၼ်ႈတေႃႇ၊ မၼ်းလႆႈၵႂၢၵ်ႇ ပႆႈၵႂႃႇမိူင်းသေ။

[illegible]

[illegible]

荒淫无道的思混法（思伦法）

公元1382年，思混法继承王位，在执政期间他荒淫无道，违背佛经训诫，在广贺罕山麓的勐卯江上游渡口修建浮桥和沉桥，又在高坡上建一瞭望塔，观看沐浴或渡河之女人大腿。在江对面（现缅甸木姐）建立了美人街和丑人街（傣语直译麻子脸街和滑脸街）来隔离天花的传播，从而显示帝王将相的权威。他的所做所为，引起臣民们的不满，有的地方揭竿而起，最后把思混法驱逐出境。思混法极为恐惧，逃往勐熙，这样思混法时代由于民意不顺，国力衰退，国土丢失。思混法成为傣族历史中最荒淫的君王。

Rubbish King Dethroned

At Mong Mao Long, Sur Hom Fa became King. He became obsessed with alcohol and women. In AD 1384, he created two new market places, one for pox-mark faced people together with a hanging bridge. Another one market was for clean-faced people with a bridge, about two feet under water, so that he could watch ladies' thighs, while crossing. People and ministers united and they deltroned the rubbish king who fled to Mong Se. (Capital Pang Kong Haw and bridges near present Mu Se)

သိူဝ်ငၢမ်ႉၾႃႉၸိုၼ်းမေးမိူင်း

လဝ်ႇသိူဝ်ငၢမ်ႉၾႃႉ (လုၵ်ႈလၢႆးသိူဝ်ႁူမ်ႉၾႃႉ) သိုပ်ႇၸိုၼ်ႈၼင်ႈမိူင်း။ မၼ်းလွမ်းၽိုင်ႈၾႃႉၼင်ႈမိူင်း 10 ပိူင်ၼၼ်ႉ လီငၢမ်း။ ႁွႆႈတိၼ်ၽွမ်ႉၸႂ်။ ၶွတ်ႇသိုၵ်းတိုၵ်းတေႃး ၵၢမ်ႇပေႃးလႆႈပီ ၵဝ်လႆႈမိူင်းမၢၼ်း တေႃႇထိုင်မိူင်းသေ။ ဝၼ်ႈမိူင်းႁိူဝ်ႈ ႁိူင်းပိူင်းသုမ်မႃး။

[illegible]

[illegible]

思昂法恢复祖宗盛业

思昂法继承王位后，他痛思父王生性懦弱，将国土奉献给别人，立誓要恢复祖宗盛业。他谨遵佛祖的10条戒律治理国家，在大臣们的护拥下，发大军出勐缅（今腾冲）攻下勐熙，不几年的功夫使国家完全变了样。

Royal Morale Restored

Sao Sur Ngam Fa (Sur Hom Fa's Son) became king. He follwed the (10) principles of good governance. Foot must follow mind. Within years he took back Mong Men and Mong Se. People became much relieved.

သိူဝ်ငၢမ်ႉၾႃႉ ၼႆင်းယႂ်ႉမႃး ဝၢင်ႇၶၼ,ၶိူႇလၢႉ

ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈ လဝ်ႈသိူဝ်ငၢမ်ႉၾႃႉ ၶိမ်ငမ်းလႆႈ ၼႃႈလိၼ်၊ ၸိုၼ်ႈတၢင်းမိူင်းၼိူဝ်ႁူ,ယႂ်းယႂ်းၶလႈ ဝၢင်ႇၶၼ,မိၼ်ႇသဝ်ႇ မႆႈၸႂ်ၶိူႇလၢႉသေ တေၵႃႉပ်ႈၵဝ်ၸိုၼ်းလီၼ်လိၼ်။ ၼၼ်ၶလႈ လႆႈမီးမႃး "တိုၵ်းလူႉသွၼ်း (မိူင်းမၢဝ်းလူင်) သၢမ်ပွၵ်ႈ" ၼႆႉ ယဝ်ႈ။ ၼႂ်းလူဝ်ႈပီႈတ်ႉ,ပီ မႃးတိုၵ်းသၢမ်ပွၵ်ႈ။ သိုၵ်းၶၼ, 350,000၊ သိုၵ်းလဝ်ႈၾႃႉ 200,000။ တေႃႇ,ပွၵ်ႈသွင် ၶၼ,သုမ်းၵၢၼ်ႇ၊ ပွၵ်ႈသၢမ်မႃး မိူင်းၵေႃးလမ်ႉ,ပီ, မိူင်းမၢဝ်းလူင်ၵေႃႈ လူႉၵၢၼ်ႇႁူ,ယဝ်ႇ။

[illegible]

[illegible]

思昂法的强盛激怒明朝皇帝

麓川的强盛和思昂法不断发动战争，招来明朝廷的不安。尔后，思昂法又发动了“尽复故地”的战争等，为此激怒了明王朝。于是明朝皇帝多次下诏由王骥率兵征讨，这便是历史上有名的“三征麓川”。

Chinese Emperor Angry.

Because Sao Sur Ngam Fa took more and more land in the north (Chinese side), Chineses Emperor Mint Suo became worried and angry. He ordered to take back all lands, so Mong Mao Long (Lu-Chorn) was attacked for three times. Chineses used 35000 strong army, Tai king used 20000 warriors. Chinese were defeated two times, at the third time they won. From then on Mong Kaw Sam Pi disappeared.

ၽိုင်ႈလဵၼ်ႈၽျႃႉမိူင်းတီး

ႁေႃမိူင်းတီး မီးတေႃႇမိူဝ်ႈလဵဝ် (ၵၢပ်ႈမိင်ႈသဝ်ႇ တေႃႇထိုင် ၵၢပ်ႈသိၼ်းသဝ်ႇ)။ မိူဝ်ႈလဝ်ႇလိုဝ်ႈ တဝ်ႇၵုင်ႇမိူင်း။ တႃႈၸုၼ်ၸၢႆႇပၼ်ၽီၼ် ပိူဝ်ႈၽူႈလၢင်း။ သမ်ႇယူၵ်ႈမၼ်းလဵၼ်ႈ ၸွႆႈၽီၼ် သိၼ်းၽူႈလၢင်း။ လင်ႈတပ်ႇပွႆႇပုၼ်းလိၵ်မိူင်းမၼ်း။ AD-1444 ယူၵ်ႈၸွႆႈၽီၼ် သိၼ်းၽူးသိုဝ်း။ ၽိုင်ႈတၢမ်ႇ–ၽိတ်းမဝ် မွႆႇ ၽိတ်းၼၵ်း တၢႆ။

[illegible]

[illegible] 1444 [illegible]

南甸土司的统治制度

在傣族地区的土司衙门中，南甸土司衙门是至今全国保存最好最完整的衙门。南甸宣抚司设置于明代，清代沿袭明制。从第一代土司刀贡孟到末代土司龚统政，凡二十四代。

King of Mong Tee

Mong Tee Palace is well maintained till today (From Mint Suo dynasty to Shen Suo dynasty). King's name was Tao Kong Mong. He was honoured with Chinese Royal Seal (Pur Fu Zhang) , later promoted to (Shen Fu Zhang). He had good army taking security of (Mong Men) too. In AD 1444 he became (Shen Fu Sur). He practiced simple rules, light offenses - compensations, heavy offenses to be killed.

ၵူၼ်းလူင်လုၵ်ႈဢွၼ်, ၶူမ်ႈၵၼ်ၵႃႈယၢင်း (ၵွင်မွင်းယၢင်း၊ ၵွင်မွင်းသိူင်း)။ ၵႃႈၵွင် (ၵွင်ပဵၼ်သိပ်းပဵၼ်သၢဝ်း)၊ ႁူမ်ၵွင်၊ ႁပ်းၵွင် လိူဝ်းၼႆႉ။ ၵႃႈၼူၵ်ႉယူင်း (ယိူင်ႈၼူၵ်ႉယူင်းယွပ်ႇၵႃႈ)။ ၵႃႈမႃႉသိပ်းသွင်၊ ပဵၼ်တၢင်းၵႃႈတႃႇပၢၼ်ၵဝ်ႇၵဝ်ႇ၊ ႁူဝ်ႇၵႃႈထိုင်ဝွင်ႉႁေႃသိူင် လူဝ်ႈယၢင်း။ ၸဝ်ႈဝႃႇ။ ႁၢင်ဝႃႇ၊ ပူၵ်းသဝ်ၸွမ်ႇ၊ ဢွၵ်ႇဝႃႇ၊ ပွႆးႁူင်းတိူင်းမိူၼ်း။

[illegible]

[illegible]

十二马舞

十二马舞是傣家最传统也是最古老的舞蹈，多在盛大节日和重大慰问活动中表演。

Culture

Both elder and young love to dance with the set of drum, gong and cymbals. Dance circling the drum is called Lamm Pan Gong, they included opening of the drum and closing of the drum. Peacock dance is unique Tai dance, taking from peacock tail movements. Twelve horses dance was an old culture,dancing with bamboo woven horses, which was presented at Chineses Emperor Lo Yang Palace. In last month of Buddhist lent, Tai people erected Tam Kon posts for the dead, and sent up fire ballons of the end at the lent.

လိၵ်ႈလၢဝ်ၵဝ်ႈႁူၺ်ႉ

ၸဵမ်မိူဝ်ႈ ၵျႉလႃးၵလႃး (ဢၼ်ပွႆႇၵွမ်းလုၵ်ႈဝၼ်းၵိုတ်ႉ) ပႆႇၽဵဝ်တႃႇ၊ တႆးပေႃးမီးဝႆႉ လိၵ်ႈတွင်ထၢၼ်၊ မၢၵ်ႇၸဵၼ်ႉဝႆႉ "လူတူၺ်းလၢဝ်ၵဝ်ႈ လိၼ်း" (ဢၼ်ပွႆႇၵွမ်းလၢဝ်လိၼ်းၵဝ်ႈလုၵ်ႈ)။ ႁိူၼ်းယူႉ,ၸိင်ႉ,တၢင်း ပဵၼ်သင်၊ မႂ်းႁၢမိူဝ်ႈလီယၢမ်းငၢမ်း။ ႁဵတ်းၵိုဝ်တေပဵၼ်ႁိူင်းထိင်းၵၼ်။ လိူၼ်မၢင်ႈ (လိူၼ်လွင်ႈ)၊ လိူၼ်မၢတ်ႉ, (ႁူပ်းၵိၼ်လိူၼ်)၊ ဝၼ်းမၢတ်ႉ, (ႁူပ်းၵိၼ်ဝၼ်း)။ ဢၼ်ပွႆႇပၼ် လွင်ႈၵွၵ်ႉတၢပ်ႇတၢင်း၊ လူတူၺ်း ၸႄႈ(သႂ်) လိၼ် လီၵၢမ်ႉလီ။ ပီတႆးၸဝ်ႇလိူဝ် ပီ AD (94) ပီ။ တူၺ်းၸွမ်း ၵျႉလႃးႁူဝ်ၵႆႇ,ၵေႃႈမီးဝၼ်ႉ။

[illegible]

[illegible]

星象文化

傣族古老的贝叶经中就有观测星象的记载。傣族先民已观测到九大行星的轨迹、相对位置、相互影响等一系列星象，并以此来推算四季运行、节令排列、月亏月圆、月食、日食等自然规律，为生产生活所服务。目前傣族所采用的年历比公历早94年。除此之外，观测星象还用作出行、测居、风水等方面的依据。

Nine Stars Scroll

Before Indian Astrologers (Calculate Sunday, Monday etc.) arrived Tai Land, Tai people used their (Nine Stars Scroll) for sooth saying, fortune telling. It was also written on palm leaves. What could happen if a house is at the cross-road. Deciding for a good time for a good work. How could two person help one another. Decide the line of earth, is it good for building or paddy field. Tai era is 94 years older than AD era. Fortune telling by chicken head also practiced.

တံႈမေႃလီ,ၼမ့်လီမ်လဝ်ႈ

ၼမ့်တၵ်ႈတီႈၼမ့်မေႃႇ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈၵၢမ်ႇပေႃးသုၼ်၊ ၼမ့်မီးၶၢၼ်း၊ ႁွပ်ႈၼႆ တံႈၶိုတ်းသၢင်ႈလီ,ၼမ့်သေ, လီ,ပီတ်ႈ ၸွင်,တိုဝ်းမႃးယဝ်ႈ။ ႁူၼ်ႈသွင်းလူင်သိုဝ်, ၵၢပ်,ၸွင်းမွင်း၊ တွင်ႈတူၺ်၊ သမ့်ၵၢဝ်မၢၵ်,ႁိၼ်သုၼ်,၊ ၼိုဝ်မၼ်း သိုဝ်,သၢႆးၶၢဝ်၊ သိုဝ်,ထၢၼ်,။ ပေႃးၸွႆႉလီ,လိူင်ႉၼႆ လံႈတိုဝ်းၼမ့်လီၼမ့်သုၼ်ယဝ့်။

[illegible]

[illegible]

傣族饮用水的科学技术

傣族居住的地方都是平坝且靠水的地方，地表水丰富，但水质不理想。有井的农户都有以两竹竿为杠杆直捣打水的设备，并有一个滤池。过滤物用麻布、木炭、碎沙、棕皮等，通过过滤的水清澈如镜。

Water Filters

Tai people take drinking water from wells. Sometimes, water is not clear or rusty. Since ancient time water filter baskets had been used. In the bamboo woven basket, Dong Doi or Kap Seng Leaves were placed at the bottom, then rocks were added, then white sand was added, then charcoal powder was added on top, this is a good water filter basket, it gives clear water.

ႁိူၼ်းတႆး

ၵၢဝ်မႆႉလိင်၊ မႆႉမူဝ်ႇ၊ မွင်ႇသိဝ်ႇသေ တင်ႈၽိူဝ်လုၵ်ႈမၢၵ်ႇၶိၼ်။ မုင်ႈသီႇၼျႃႈမုင်ႈၶႃ။ ပဵၼ်ႁိူၼ်းၵၢင်ႈ၊ မီးလၢၼ်း။ ၽူလုၺ်းႁိူၼ်းၵၢမ်ႇလၼ်း၊ ၼမ်ႉၽူၼ်လိဝ်းယိူတ်း၊ ၸၢၼ်လူမ်း။ သၢမ်ၸွင်ႈ၊ ၵျုႈၸွင်ႈ။ ၽိူဝ်ႁိူၼ်းမီးၾိဝ်းၾႆး၊ မေႃႈၼမ်ႉ၊ ၼမ်ႉတဝ်ႈ။ လွမ်ႇၽေႃသၢၼ်၊ လၢႆးမွၵ်ႇၽေႃသၢၼ်မီး 12 လၢႆး။ ၽေႃလိၼ်ၼႄ ၵၢင်ႈ ၸၼ်ႈၸွင်ႇ။ ၸွၼ်ႈၸွင်ႇမီးၸူဝ်လႆလူင်ႈႁိူၼ်း။

[illegible]

[illegible]

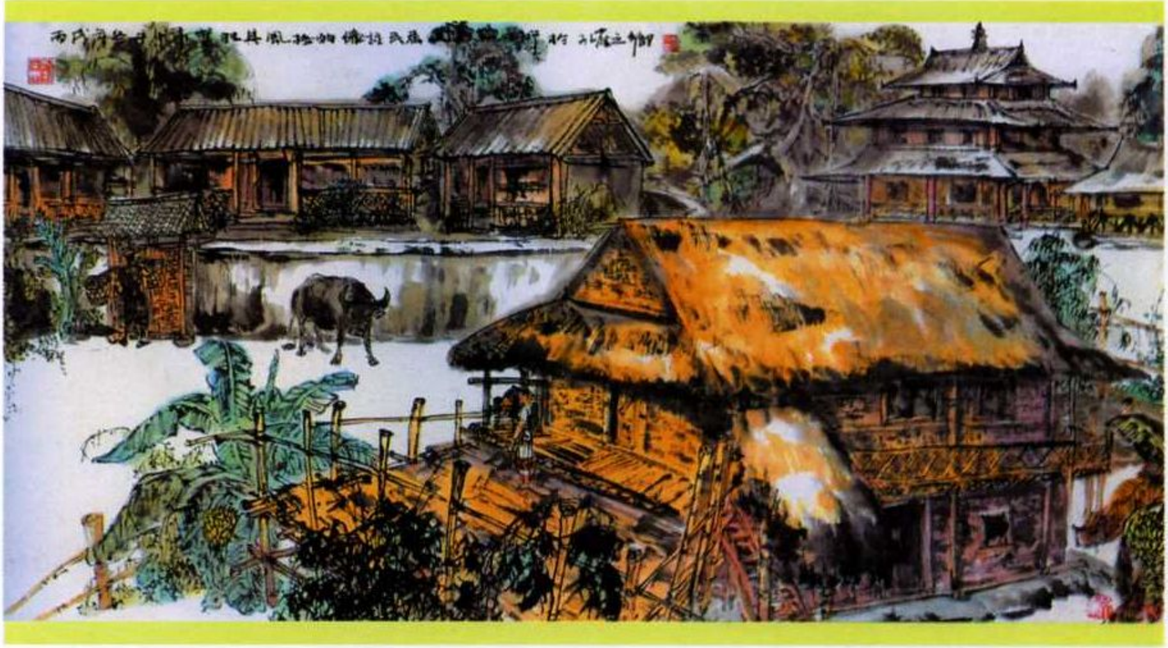

独具风格的傣族民居及建筑

傣族的建筑分两大类：第一类是以木制穿斗，土坯围三周，没有窗户，顶为瓦，形成四合院，正房依单数而建，如三、五、七，以三间为多，家丁多则五、七间。第二类是以竹、木、草为主要建材，单间多功能，层顶以四面流水，两面有阳台，一面为洗涮晒物之用，一面为梳妆打扮之用。二楼住人和供奉佛像及会客，一楼做厨房和堆放杂物。特点为：四面斜坡偏大增加抗风能力，减少积水，延长屋顶寿命，屋顶多角为上扬装饰。有公众集会和富裕人家的房屋，屋顶多为层叠式。按不同经济条件和身份地位，围栏花竹编也各有不同，总的竹编图案有12种之多。

Tai House

Using wood and bamboo, two story house is erected on rock footings. Thatch roof covers all four sides, the roof is rather steep, so that rain water dose not rest and it protect wind. On the south there was an open veranda called Zann. Upstairs has fire-place, water pot, and partition for sleeping area. One Ladder goes up to the sleeping room and the other for guests to go to the Zann. Woven bamboo walls have 12 woven patterns.

ၵႃႉဝ်ႇပီမ်, သၢမ်လေႃး

ပုမ်ႉသိူၵ်ႈလွင်ႈ ၸုၼ်သၢမ်လေႃး ၸၢင်းၵႃႉဝ်ႇပီမ်ႉ တၢႆးႁူႇတီႈ ႁူႇမိူင်း ႁူႇႁူႉလၵ်းယူႉယဝ်ႈ။ ပီၼ်ၽိူင်ႈၶေႈသိူၵ်ႈ ပိူၼ်ႈတၢႆးယဝ်ႈ။ ဝၢႆးသေၵႃႇၵၼ်ၵၢမ်ႉလႆႈၵၼ်သေ တၢႆပီၼ်လၢဝ်သွင်လုၵ်ႈ၊ လုၵ်ႈၼိုင်ႈ လိူင်းတၢမ်းၶမ်ႈ (လၢဝ်သၢမ်လေႃး)၊ လုၵ်ႈၼိုင်ႈ လိူင်းမိူဝ်ႈတၢမ်းၽႃႉတေလိူင်း (လၢဝ်ၵႃႉဝ်ႇပီမ်ႉ)။ သၢမ်ပီၼိုင်ႈပွၵ်ႈ လမ်ၵၼ်မႃးသေ သမ့်ၸိုၼ်းယၢၼ်။

[illegible]

[illegible]

流传中的两颗星星

两颗星星，一颗出现在黄昏后的西边，人们叫做桑洛星；一颗升起在黎明前的东方，人们叫做娥并星。

O Peam and Sam Law

It is a Classic and universal sad story among Tai People. A love at first sight story was recorded or written by Sao Kang Sur or Nang Kham Ku which could be identified by Ah-Zen (ceremonial readers) by its poen styles, The two dedicated lovers were separated while alive, and became stars far apart. As soon as darkness falls, Sam law star shines, but O peam star will appear only at early dawn.

(3) NAN CHAO လၢၼ်ႉၸဝ်ႈ (AD-650-1252)

မိူဝ်ႈ AD-650 ၸုၼ်လူင် ၶိူဝ်းဢၢႆႈလၢဝ်း (ငၢႆးလၢဝ်း) ႁူပ်ႈတုမ်ၵဵၼ်ႉႁူၵ်းမိူင်းလူင် (မူင်ႈသိူဝ်၊ ၸေႊၸၢႆႊ၊ ၸဵၼ်လၢင်၊ သီႊလၢင်၊ တၢင်ႊသၢၼ်ႊ၊ မိူင်းသေ) ၶွႆႈပဵၼ်မႃး ၵေႃႈသိူင်တၢႆးလၢၼ်ႉၸဝ်ႈ ဢၼ်ယဝ်ႈ။ (ပွင်ႇဝႃႈ ၸဝ်ႈမိူင်းၸၢၼ်း/ၸဝ်ႈငမ်းလၢၼ်ႉလၢၼ်ႉ)။ ၸဝ်ႈၵေႃႈၶမ်း တၢႆး ၵမ်ႇၸွႆႉၸိုဝ်ႈလိဝ်၊ ၸွႆႉတိုဝ်းလၢႆၸိုဝ်ႈ။ ၶိူဝ်းႁိူၼ်းသိူဝ်၊ ၸိုဝ်ႈလူင်၊ ၸိုဝ်ႈ ၵွၼ်ႉ ၸိူင်ႉဢၼ်။ (မိူဝ်ႈတၢႆးပႆႇမီတ်ႈပႃႇလီ၊ တိုဝ်း "လ" ၵမ်ႈ ၼၼ်။ လမ့်(ၼမ့်)၊ လိူင်ႊ(ၼိူင်ႈ)။)

[illegible]

[illegible] 35 [illegible], [illegible] 20 [illegible], [illegible] 350 [illegible]。[illegible] 8 [illegible] 450 [illegible]。

[illegible]。

明朝八年三征麓川

三征麓川战役规模十分巨大，前后动用作战军队官军35万人、土司兵20余万人，转运粮饷的士卒和民夫官军350万人、土司兵40余万，共动用官兵和土司兵450万人，历时 8 年。从此，果占璧国就彻底瓦解了。明王朝也因连年征战造成国库空虚，大伤元气。

(3) NAN CHAO (650 - 1252)

In AD - 650 the Ai Lao rulers united and organized six Chao states (Mung- Sho, Che-Chai, Chien-Lang, Shi-Lang, Teng- Shan, Mung- She) into one powerful Empire (Nan-Chao = Southern Prince or Rule over million). Tar Kings used to have more than one names, they have royal surname too (eg. Shur).

(4) TAI DYNASTIES IN PRESENT FAMA

(a) Shan Three Brothers (Athinkaya, Rojathinjan, Shihathu) at Myin Zaing AD - 622.
(b) Shihathu founded Pyinya AD - 674.
(c) Son of Athinkaya, (Sao Yuan), founded Zay Keang AD - 677 - 684.
(d) Thadoe Min Pya founded Ava - AD - 726.
(e) Sao Long Mong Yang (Moe Nyein Saw Long) AD -788-801. He conquered Ka-Lay in AD - 787.
(f) In AD. 886 Saw Long Mong Yang (Sao Long = Great King) and son (Sur Hom Fa) conquered Zay Keang. In AD - 888 conquered Ava, Suy Hom Fa (AD 888-904) became King of Ava.
(g) Ong Pong Khun Mong (AD-904-907) King of Ava.

(5) TAI YUAN DYNASTY

Present (CHIANG MAI AD -1350, CHIANG RAI, KENG TUNG) = MONG YUAN. King Mangrai A.D 1259. Tai Yuan (Script, Buddhism, culture) are much earlier (Sasanar 235, Yonaga?) than Lanna A.D 639. Man-grai is not related to Burmese word Minn Ye.

(6) TAI AHOM DYNASTY

In Present Assam or Bramaputra velley or Mong Durn Sorn Kham, there was Tai Ahom Kingdom.

King Sur Ka Ta and his Generations (AD-1228-1826).

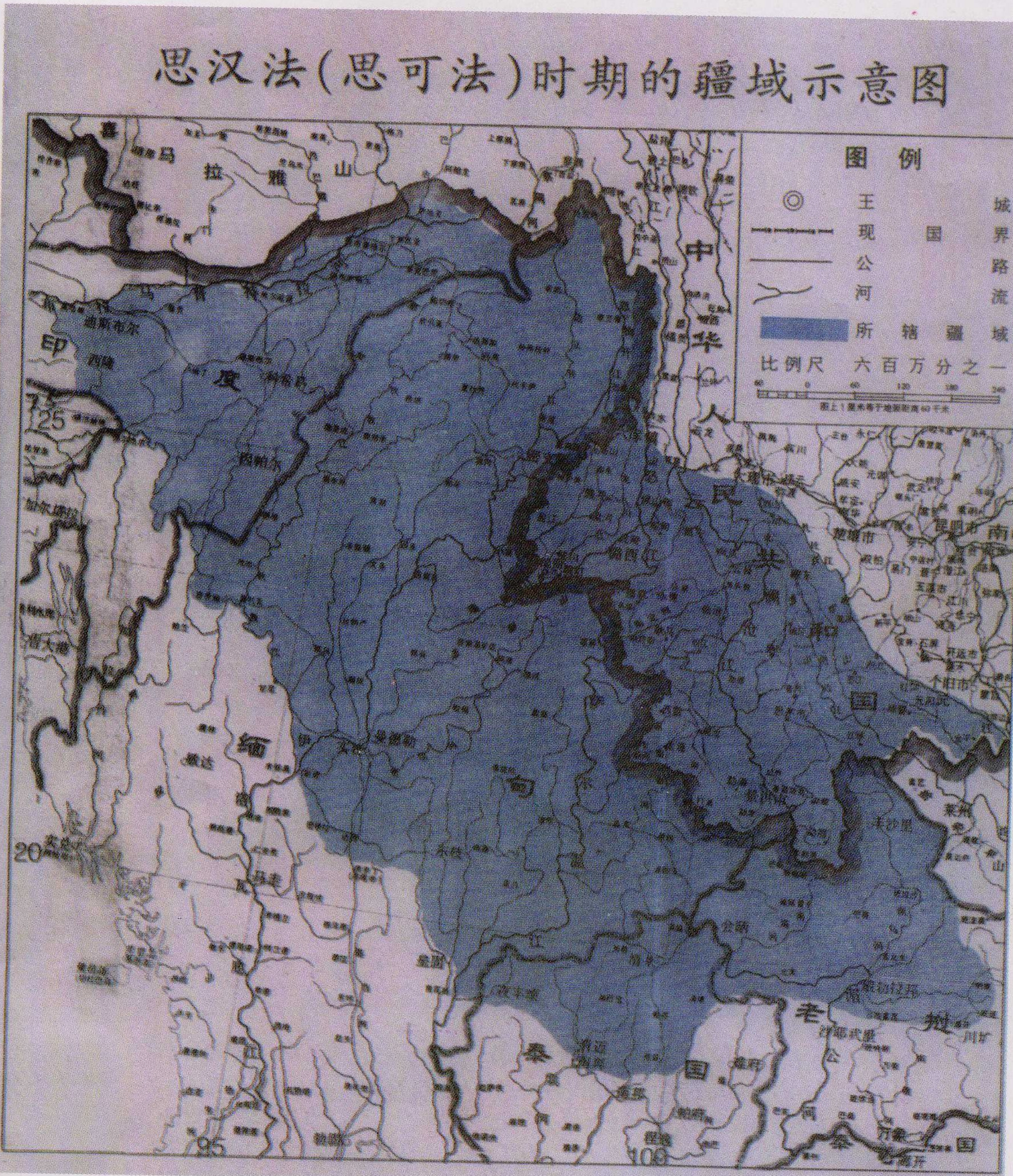

傣族王国的疆土示意图

MONG MAO LONG KINGDOM

[illegible]

[illegible]

楞细——摆楞细（春节）

楞细，即傣历四月。傣家认为一年中，楞细是最欢快之月。这个月农活少，是劳逸结合的休整月。卜少、卜冒们月初就身穿盛装，卜少头带艳丽的鲜花，在大青树下丢包，滚竹节轮，用“腮索些”（又叫“赛绷宾”、土电话）唱山歌，传递情感。一些村寨还演唱喜闻乐见的傣戏，有的连演十多天才结束。结束那天（统称为“烧灯”），戏班身着戏装，逐户“唱财神”，祝主人家万事如意，财源广进。离开时，主人家送给早就预备好的年货佳品。人们能过上欢快之月，都不忘佛祖的庇佑，到了月圆日，各村寨在自己佛寺院场上，把事先准备好的“白交义”堆高，上面放着竹木雕品、木制叮琴、刀琴等，中间放竹筒。人们先到佛堂赕拜佛祖，然后烧白柴，以表示赕给佛祖和菩萨取暖。